

Romanian Translation Copyright © 2006 by Mihai Oara, representing Reintregirea Press. Dancing alone. The quest of Orthodox Faith in the age of false religion, Copyright © 1994. All rights reserved. Published by arrangement with the author, Frank Schaeffer, Regina Orthodox Press.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHAEFFER, FRANK

Dans de unul singur: căutarea credinței ortodoxe în era falselor religii / Frank Schaeffer; trad.: Marian Sorin Rădulescu. - Ed. a 2-a, rev.. - Alba Iulia: Reintregirea, 2016

ISBN 978-606-509-313-3

I. Rădulescu, Marian Sorin (trad.)

28

FRANK SCHAEFFER

DANS DE UNUL SINGUR

Căutarea credinței ortodoxe în era falselor religii

Traducere din limba engleză de
Marian Sorin Rădulescu

*Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte Irineu
Arhiepiscop al Alba Iuliei*

Ediție
REÎNTREGIREA
Alba Iulia, 2016

cât putem, răspândirea monahismului în America. Avem nevoie neapărată de torțe de lumină în aceste timpuri întunecate. Trebuie să educăm copiii mai ales prin exemplul nostru sacramental de dragoste, de credință, să reziste măcelului secular-protestant și noului ev de întuneric ce îmi pare că ne-a cucerit.

Acei seculariști derutați, acei protestanți, romano-catolici și alții care caută ceva *transcendent, sacru și peren* într-o lume confuză și desacralizată trebuie invitați la Biserica de veacuri – Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolică. „Unitatea ecumenică” *adevărată* și de durată se va produce când toți creștinii se întorc acasă.

Cred că „programul” Bisericii Ortodoxe este acela de *a fi ortodox*! Dacă acesta este împlinit, restul vine de la sine. Cred, de asemenea, că adevărata unitate a Bisericii Ortodoxe Americane poate fi găsită doar în unitatea unei cauze evanghelice comune, nu în scheme grandioase sau în semnări de documente. Adevărata unitate va veni din legătura comună ce-i unește pe oameni atunci când aceștia împărtășesc o sarcină importantă: cea de a face din biserica noastră imigrantă o biserică misionară și de a evangheliza America, pentru prima oară în istoria ei, cu creștinismul ortodox autentic.

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
Nota autorului	6
Introducere	8
Capitolul 1	
PROBLEMA	13
Capitolul 2	
„RĂZBOIUL” CULTURAL	33
Capitolul 3	
EȘECUL SECULARISMULUI AMERICAN	49
Capitolul 4	
EȘECUL DREPTEI SECULARE	67
Capitolul 5	
RĂDĂCINILE RĂZBOIULUI CULTURAL	91
Capitolul 6	
REFORMA	109
Capitolul 7	
UMANISMUL AMERICAN	135
Capitolul 8	
DILEMA PROTESTANTĂ	149
Capitolul 9	
NAȘTEREA RELIGIEI CIVILE AMERICANE	163
Capitolul 10	
ADEVĂRURI PERSONALIZATE	177

Capitolul 11

NOUA REALITATE:

POLITICA SUBSTITUIE RELIGIA 187

Capitolul 12

ULTIMUL PAS 199

Capitolul 13

BISERICA ISTORICĂ 209

Capitolul 14

UNITATEA ÎN BISERICĂ 245

Capitolul 15

FALSA AUTORITATE 265

Capitolul 16

MÂNTUIREA 285

Capitolul 17

PĂCATUL 309

Capitolul 18

ULTIMA FĂRĂDELEGE 323

Capitolul 19

CĂLĂTORIA 351

Capitolul 20

INIMA CREȘTINISMULUI 365

Capitolul 21

GUSTĂ ȘI VEZI 381

Capitolul 22

VESTEA CEA BUNĂ 393

Capitolul 23

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE 409

CAPITOLUL 1

PROBLEMA

Nouă, celor crescuți ca protestanți evanghelici, ni s-a spus că, spre deosebire de creștinii ortodocși sau romano-catolici, noi, protestanții, Îl slăvim pe Dumnezeu în Duh și adevăr. De aceea, ni se mai spunea că nu avem nevoie de Liturghie sau de „ritualuri golite de sens” ca să-L preamărim pe Dumnezeu. Ni s-a spus că nu trebuie să studiem istoria Bisericii, pentru că istoriile noastre de mântuire personală erau singurele care contează, că nu avem nevoie de Sfânta Tradiție, întrucât noi avem o „relație personală” cu Iisus. Dacă credem că suntem oameni duhovnicești, atunci ni se spunea că suntem, într-adevăr. Ceea ce făceam sau felul în care ne rugam nu avea nicio legătură cu mântuirea noastră, despre care credeam că se petrece o dată pentru totdeauna, aproape miraculos, printr-un fel de predestinare, iar nu printr-o aventură de o viață. Noi credeam în Biblie, dar nu și în Biserică. Nu aveam voie să ne spovedim preotului, să luăm Sfânta Împărtășanie și, desigur, ni se inoculă că e inutil să aprindem o lumânare, să venerăm o icoană ori să citim o rugăciune scrisă¹. Ni s-a spus că suntem liberi de astfel de „superstiții neo-păgâne”. Ceea ce alți creștini practicau de sute

¹ „Cuvântul *Liturghie*, din nefericire, a fost abandonat din uz în protestantism”, Thomas Howard, *A fi evanghelic nu e de ajuns*, Nashville, 1984, p. 91-104.

de ani sau ceea ce credeau ei și cum au ajuns să creadă ceea ce credeau, nu era treaba noastră. Nu aveam nevoie de alte interpretări ale Scripturii, întrucât ale noastre erau de ajuns.

Niciun mitropolit, nicio față bisericească nu avea autoritate asupra noastră în ceea ce privește adevăratele înțelesuri din Scriptură. La niciun părinte al Bisericii sau din vreun Sinod bisericesc – ni se mai spunea – nu puteam găsi înțelepciunea pe care ne puteam baza. În creștinismul nostru – la fel ca restul vieții în societatea noastră liberă și pluralistă –, totul era o chestiune de alegere personală, de „călăuzire” individuală.

Creștinismul în care credem era, practic, tot ce voiam noi să fie, deși nîciodată nu am recunoscut asta. Ne plăcea să spunem că ceea ce credem are fundament biblic. Dar, adesea, descopeream că Biblia spunea tot ce voiam noi să spună. Căutam să respingem ideea din vechime, potrivit căreia Sfântul Duh ghida Biserica. Și, totuși, nu am întârziat să susținem că Duhul ne „călăuzea” în deciziile personale, pentru a dovedi că aveam dreptate în disputele teologice și că făceam „voia Domnului” în chestiuni de ordin personal. Dacă nu ne convenea ceva la biserica pe care o frecventam, sau la pastorul ei, alergam în altă parte, la alte biserici, care aparțineau altor denominațiuni, până găseam una pe gustul nostru.

Ironia făcea că în pretențiile noastre de eliberare de tradiție și de autoritatea Bisericii, ne-am împotmolit în stilurile noastre „libere” de închinare. Diferențele dintre bisericile noastre erau adesea neglijabile. Întotdeauna ne rugam în același fel monoton, indiferent dacă ne citeam

sau nu rugăciunile („Tatăl nostru Carele ești în ceruri, Te rugăm asta și asta...”). Dacă eram în biserica reformată presbiteriană, eram împotmoliti, inevitabil, în tradiția calvinistă – o biserică goală cu patru pereți albi și o slujbă ce nu se mai termina, iar modul de închinare consta în sentimentul pe care îl aveai dacă predica a fost bună sau nu. Dacă eram bapțiști din sud, atunci botezam, dar, desigur, numai adulți. Dacă se întâmpla să fim într-o denominațiune așa-zis harismatică, vacarmul din timpul rugăciunii, „vorbitul în limbi”, „profețiile”, „semnele”, „minunile” și toate celelalte erau nici mai mult nici mai puțin decât un haos organizat care, chiar în felul său extrovertit, era la fel de plictisitor și de monoton. De fapt, nu era vorba despre opoziția dintre libertatea protestantă și Sfânta Tradiție, ci, mai degrabă, era o chestiune de alegere a tradiției, a ritualului sau a liturghiei pe care să le urmezi².

Fiecare „tradiție” protestantă se lua pe sine foarte în serios. Cu toate acestea, în societatea noastră pluralistă se întâmpla foarte rar ca cineva (sau un grup anume) să pretindă că „tradițiile” lor relativ noi sunt mai bune ori mai adevărate decât altele, într-un sens absolut. Astfel, am început să credem în pluralism, ca valoare absolută, mai mult decât în ideea unei tradiții religioase unice³. Să

² Această lipsă de consecvență nu este o chestiune cu totul nouă în protestantism. Așa cum scrie Jaroslav Pelikan: „Protestanții, în vreme ce pregăteau atacurile reformatoilor la adresa doctrinei scolastice a pocăinței, au fost siliți să recunoască faptul că repetiția formulelor de spovedanie, înlocuite de reformatori, avea să ducă spre un nou externalism” (vezi Jaroslav Pelikan, *Tradiția creștină*, vol. 5, *Doctrina creștină și cultura modernă*, Chicago, 1989, p. 52).

³ „Fragmentarea produsă de protestantism a fost de o importanță crucială,

afirmi că o anumită Biserică e mai bună sau că rugăciunea în ea este mai adevărată te califica automat drept un tip cu ifose, un ne-american. Într-o astfel de atmosferă de toleranță dogmatică, ideile despre transcendență, perenitatea și suveranitatea adevărului au devenit imposibil de apărut. Și asta se adevărea în special când era vorba de morală și rugăciune. Într-un mediu invadat de un protestantism multiconfesional, este din ce în ce mai greu pentru americani să-și definească orice idee sau învățătură confesională ca fiind adevărată în raport cu alte idei. Cu excepția unor expresii referitoare la câteva idei corecte din perspectiva politică, despre rasism și intoleranță, clișeul „Eu am dreptate, tu greșești” a devenit cu timpul o propoziție aproape de nerostit în discursul moral american, ca să nu mai vorbim de cel religios. După ce verva autoritară a puritanismului din secolele trecute s-a mai domolit, ideea potrivit căreia „Acesta-i punctul meu de vedere, dar și al tău e la fel de bun în felul său” reprezintă sentimentele majorității americanilor. La urma urmelor, toți americanii au fost creați egali, nu-i așa? Nu sunt toate ideile la fel de valabile? Nu e oare libertatea individuală de expresie cel mai mare dar al omului? Cum atunci să mai îndrăznească cineva – o sectă, un grup, o denominațiune religioasă – a pretinde că deține calea corectă a rugăciunii, a doctrinei sau a moralei în defavoarea altora? Acesta să fie oare geniul Americii, conform căreia toate grupurile (sociale, religioase, politice etc.) pot prospera

deoarece o cultură religioasă monolitică ar fi opus o rezistență mult mai mare secularizării” (vezi Steve Bruce, *Casa destrămată: protestantism, schismă și secularizare*, Londra, 1990, p. 27).

în mod egal în cultura noastră democratică? Se pare că individualismul american funcționează doar atâta vreme cât toate ideile despre adevăr sunt privite ca fundamentale relative⁴.

A fost doar un pas de la ideea că toate denominațiunile religioase și chiar toate religiile trebuie respectate în mod egal, până la credința că toate religiile sunt la fel de adevărate. În cele din urmă, logica de neclintit a pluralismului denominațional a dus la o singură concluzie posibilă: de vreme ce toate ideile religioase sunt la fel de adevărate, chiar și când se contrazic între ele, ele sunt cu siguranță irelevante pentru viața publică și nu servesc decât ca mijloace terapeutice individuale.

Până în zorii secolului al XX-lea, singura idee absolută care a supraviețuit efectiv în arena publică a fost aceea a politicii secularizate. Numai într-un sistem politic bazat pe solide structuri judiciare ce au protejat dreptul la prosperitate materială, au putut americanii să împărtășească aceeași viziune asupra vieții⁵. Ceea ce era înțeles drept constituțional era privit ca fiind mult mai relevant pentru viața publică decât ceea ce cândva se crezuse a fi corect sau greșit din punct de vedere moral. Religia a început să fie privită ca o simplă opinie subiectivă, ca o „credință personală”. În anii '70, când protestanții după Evanghelie s-au simțit amenințați de valul crescător al haosului moral, al anarhiei chiar, în cultura desacralizată a

⁴ „În esență, protestantismul reformat poate fi descris din punct de vedere sociologic drept individualist” (*Ibidem*, p. 229).

⁵ „Urmarea inevitabilă, deși nedorită, a dezvoltării pluralismului religios a fost consolidarea statului secular” (*Ibidem*).

Americii era puțin loc pentru noțiuni ca bine și rău moral în sens absolut, la care se putea face apel. Tot ceea ce puteau face protestanții era să folosească versete izolate din Biblie sau argumente de ordin laic, rezultate ale diverselor studii științifice, pentru a-și susține chemarea de „întoarcere la valorile creștine”. Își pierduseră deja puterea de a se lupta pentru un adevăr veșnic dincolo de păreri subiective de tipul „mie Biblia îmi spune asta și asta” sau de tipicele argumente politice care începeau cu „Studiile arată că...”

După abandonarea Sfintei Tradiții, a conceptului de Lege Naturală, regăsit în autoritatea și înțelepciunea morală transmise de-a lungul veacurilor de Sfinții Părinți ai Bisericii, și acceptând ideea că e normal ca Biserica să fie împărțită în 23.000 de denominațiuni adverse și adesea contradictorii,⁶ ce chemare mai poate veni acum din partea creștinilor protestanți pentru o înțelegere istorică a moralității, a adevărului ne-negociabil? Cum să mai vorbești despre un principiu fondator când trecutul istoric a fost abandonat în favoarea „progresului” auto-generat?

Spre sfârșitul secolului al XX-lea, comunitatea protestantă a devenit total neputincioasă în a provoca și combate cât de cât cultura seculară pe care o amenința. Protestanții își pot da mâna sau se pot organiza politic așa cum face orice grupare social-politică, dar, cu toate astea, ei și-au pierdut, lamentabil, reperele morale. Acceptând ca stare de fapt normală o varietate de denominațiuni adverse, pro-

testantismul a contribuit din plin la pluralismul cultural de azi, însă și-a pierdut forța de a chema spre o întoarcere la valori morale absolute. Ca grup religios, protestanții nu au putut să cadă de acord asupra semnificației sacramentelor și a istoriei lor religioase. Principiul de căpătâi al protestantismului a fost acela prin care s-a înfăptuit ruperea de istoria sacramentală. Cum ar mai putea protestanții să impună condiții ori măcar să facă sugestii culturii seculare din jur în numele unui adevăr etern, neschimbat, sacramental?

Probabil că primii reformatori protestanți nu au prevăzut pericolul mortal pe care l-au declanșat, pericol care avea să afecteze tocmai pilonii culturii lor. Și totuși, chiar pe timpul lui Luther și Calvin, denominațiunile protestante aflate în plină proliferare au simțit nevoia de a-și făuri o tradiție istorică legitimă. Această nevoie a apărut, deoarece protestanții au început să se contrazică (și să se ucidă) între ei asupra diferitelor interpretări ale Scripturii. Neavând o singură Sfântă Tradiție la care să se raporteze, denominațiunile protestante au recurs la interpretările subiective și personale ale Scripturii. Ceea ce a devenit tot mai evident era că, adesea, aceste interpretări se contraziceau între ele⁷. Curând, protestanții s-au robit certurilor neîntrerupte și așa au rămas până azi. Există, totuși, o diferență: nimeni din lumea seculară nu mai vrea să-i asculte⁸.

⁷ „Avea să devină evident în timpul Reformei că diferitele interpretări biblice se vor contrazice între ele. Pentru romano-catolici și ortodocși aceasta [confuzia Protestantă] dovedea încă o dată că era nevoie de o Biserică infailibilă”; Jaroslav Pelikan, *Doctrina creștină și cultura modernă*, p. 73-74.

⁸ „În ciclurile de creștere religioasă și declin din ultimele două secole, fiecare val a adunat tot mai puțini aderenți sau a produs un impact mai slab sub amândouă”. Steve Bruce, *Casa destrămată*, p. 223.

⁶ Conform statisticilor furnizate de O.N.U. cu privire la denominațiunile protestante în lume, *Recensământul mondial al activităților religioase*, Centrul de informare al O.N.U., New York, 1989.

Pluralismul avea să vatăme pe mulți oameni religioși. Pentru cei educați, doar politica este sacrosanctă⁹. Religia este acum privită ca un fel de Cenușăreasă a politicii. Cultura a depășit protestantismul. Izolați, cu bibliile lor și cu interpretările lor subiective ale Scripturilor, fără niciun fundament moral trainic în care să-și legitimeze ideile și pretențiile, protestanții și-au pregătit astfel demisia, tăgăduind ideea unui transcendent și a sacramentelor absolute. Denominațiunile protestante și-au pierdut relevanța în cultura căreia s-au substituit.

Modul de închinare

Până și în domeniul unei spiritualități personale, lucrurile sunt departe de a merge bine. În ceea ce privește închinarea, protestantismul a fost vătămat de manifestări extreme, variind de la slujbe și predici seci până la ceea ce s-ar putea descrie mai exact drept isterie de tip „harmatic”. Aceasta se datorează, cred, tocmai divorțului autotimpus, de autoritatea și influența stabilizatoare a Sfintei Tradiții, de succesiunea apostolică, de liturgiile bogate, echilibrate, verificate de vreme și adevărate ale Bisericii istorice¹⁰.

Protestanții de azi sunt atât de departe de sacra-

⁹ „În aceeași manieră, noțiunea perversă de detronare a religiei a dus la întronarea statului ca biserică”. Richard John Neuhaus, *Piața publică*, Grand Rapids, 1984, p. 86.

¹⁰ Astfel descrie profesorul Steve Bruce fenomenele ce țin de protestantismul reformat ca fiind propriul său „gropar”. Aceasta este una dintre temele ce se repetă în *Casa destrămată*.

mentele vii ale Bisericii veacurilor, rânduite de preoți și episcopi cu legitimitate, cu moștenire istorică și apostolică, încât au sfârșit prin a se așeza în afara Bisericii istorice și a Sfintei Tradiții, Tradiție în care au crezut toți creștinii, de peste tot și din toate timpurile¹¹. Protestantismul și secularismul se aseamănă prin aceea că amândouă sunt desacralizate – protestantismul în atitudinea sa anti-sacramentală, iar secularismul în ostilitatea sa materialistă.

Judecând după eșecul protestantismului modern în a-i călăuzi pe credincioși de-a lungul căii sacramentale a Bisericii din vechime, se pare că toate încercările de a fi popular, relevant, evanghelist sau la modă, ori chiar cu credința în Biblie, nu-și pot satisface menirea de a sluji lui Dumnezeu în contextul unei Biserici Sfinte, Unice, Universale și Apostolice¹².

Mulți protestanți respectă câteva din rânduielile credinței creștine vechi. Iar rezultatul e că mulți au dat roadă duhovnicească. De exemplu, Armata Salvării sau cele peste o mie de centre destinate ajutorării femeilor gravide cu sarcini nedorite, care oferă alternative avortului și care, într-adevăr, arată milă și înțelegere pentru femei și copii în numele lui Hristos. Aceste centre sunt, toate, gospodărite de protestanți evangheliici. Cu toate acestea, cred că drept urmare a pierderii continuității istorice în denominațiunile protestante (indiferent de ceea ce se spune, ei rămân protestanți) și o mare parte din

¹¹ Descriind călătoria sa spre Biserica istorică, Thomas Howard scrie: „Evangheliismul m-a lăsat singur doar cu Biblia și cu lumea modernă”. Thomas Howard, *A fi evanghelic...*, p. 58.

¹² „Cu greu se pot estima pagubele produse în tradiția evanghelică”. Richard F. Lovelace, *Dinamica vieții spirituale*, Downers Grove, IL, 1979, p. 235.